



Waldemar Biniecki

Książka, o której nikt w Polsce nie słyszał

„Już w pierwszych dniach internowania w Birsztanach, niedaleko Kowna, nad Niemnem wybrałem się na spacer wzdłuż rzeki na granicy obozu. Nagle zauważyłem mały błyszczący w słońcu obiekt. Podniosłem go i uśmiechnąłem się. Był to srebrny talar z 1580 roku. Na jednej stronie przedstawiał wizerunek Stefana Batorego z łacińskim napisem Stephanus, Rex Poloniae, Magnus Dux Lituaniae, a na drugiej stronie widniał herb Rzeczypospolitej Obojga Narodów”. Tak rozpoczyna się, zupełnie nieznana w Polsce, książka pt. „Józef Piłsudski, Europejski Federalista, 1918-1922” wydana po angielsku przez Hoover Institution Press, Stanford University w 1969 roku. Autorem tej ważnej geopolitycznej książki był mój mentor, Marian Kamil Dziewanowski, pisarz i dziennikarz, uczestnik kampanii wrześniowej, oficer Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, dwa razy odznaczony Krzyżem Zasługi. Profesor Uniwersytetu w Bostonie i Uniwersytetu Stanu Wisconsin w Milwaukee, członek Polskiej Akademii Umiejętności. Polski historyk emigracyjny, specjalista w zakresie historii polskiej i rosyjskiej XIX i XX wieku. Po zakończeniu II wojny światowej Kamil Dziewanowski obronił doktorat na Uniwersytecie Harvarda i dzięki namowom gen. Wincentego Kowalskiego, dyrektora Instytutu Piłsudskiego w Nowym Jorku, rozpoczął kilkuletnią pracę nad zwartą koncepcją prac Józefa Piłsudskiego na temat Międzymorza. Nie sposób nie wspomnieć o prof. Wacławie Jędrzejewicz, prof. Wiktorze Sukiennickim, prof. Oskarze Haleckim, Jerzym Giedroyciu, Józefie Czapskim, gen. Tadeuszu Kasprzyckim, prof. Piotrze Wandycz i wielu innych, którym zależało na tym, aby powstało takie kompendium. Oczywiście uruchomiono wiele kontaktów, aby dr. Dziewanowskiemu przyznano liczne stypendia i granty na zrealizowanie tego dzieła. Książka, w której sam autor podkreśla jej histo-

ryczne znaczenie, jest tak naprawdę pierwszym po II wojnie światowej dziełem geopolitycznym, które powstało w latach 1959-1966. Prof. Dziewanowski odbył wiele podróży do archiwów w Niemczech, Francji, Londynie, Helsinek i archiwów amerykańskich. W pomoc w napisaniu tej ważnej książki zaangażowanych było oprócz profesorów emigracyjnych, wielu wysokich rangą wojskowych współpracowników Marszałka Piłsudskiego, byli dyplomaci, członkowie rządu emigracyjnego w Londynie oraz przedstawiciele Archiwów Semen Petlury w Paryżu, Archiwów MSZ Niemiec w Bonn i wielu innych. Książka w swojej istocie przedstawia koncepcję Józefa Piłsudskiego stworzenia federacji państw Europy Wschodniej po wypchnięciu z niej Sowietów i przedstawia konsekwencje funkcjonowania federacji państw Międzymorza jako siły politycznej i militarnej. Ponadto zdecydowanie podkreśla instrumentalne traktowanie krajów Europy Wschodniej przez demokracje zachodnie. Autor zaznacza, że koncepcja Piłsudskiego wyprzedzała pewien etap rozwoju państw tego regionu. Gdy Piłsudski odwoływał się do federalistycznej koncepcji ewentualnej koalicji państw Europy Centralnej i Wschodniej, państwa te z kolei były bardziej zainteresowane swoim bytem w oparciu o kraje zewnętrzne. Co ciekawe, stan rozwoju mentalnego w tych państwach jest ciągle niezmienny. Dzisiejsze rozwinięte już koncepcje Międzymorza lub Trójmorza zderzają się ciągle z tymi samymi kalkami myślowymi, poszukującymi wsparcia w postaci krajów zewnętrznych. Polska ma ciągle do odegrania niezwykle rolę lidera pokazującego, że aby przetrwać jako suwerenne byty w Europie Środkowej lub Wschodniej, trzeba nowych pomysłów federalistycznych. Stare demokracje zawsze będą traktowały nas jako swoje kolonialne terytoria, widząc w nas tanią siłę roboczą i rynki zbytu dla towarów gorszej jakości. **S**